

ANA 'BREA 'NÄNÄ

(Contes de chez nous)

No 2

DOWLO Némlin Gilbert

Orthographe préliminaire

Projet de Traduction et d'Alphabétisation
en langue Bakwé

(P.T.A.B.)

--Touadji II --

B.P. 152, San-Pédro

Côte d'Ivoire

Bakwé / 1er trimestre 1997 / 50

'NYICRĒĒ 'NYL 'CICADĒ –A BÄ

(La Méchanceté n'est pas une bonne chose)

'Ŋlɔɔ 'doo –gu 'ɔa 'jɔ. 'Jɔɔ 'ɔ –gua' nɪ,
–wusu 'bla 'ɔɔn –sɪ mlɔɔ. 'Ü mia' –srügbanyɔɔ
'klɪ nɪ, 'iibä: «'Ŋlɔɔ, 'fɔflesä –jää –suɪ. –Na
'jɔɔ o, –ama 'daa 'ɔmä 'pɔ –o, mi –a –ja
–fɔfɔɔ –nyrumĒĒ.» –BĒ –fɔfɔɔ –nyrumĒĒ ma
'nyɪ 'pläwɔ –a bā.

«–AplĒĒ –a 'ba –fɔfɔɔ –nyrumĒĒ le? 'Ē
'nyia' 'blɪ –gält bā.»

'ɔnya mi «katɔɔn» –mooloa –nyĒĒ.
'iibä: «'Ŋlɔɔ o, –jia' –tĒ nɪ, 'na «katɔɔa» 'blɪ
–gält nɪ, –nyĒmalä bāa' 'klvĒĒ 'äa 'lɪbɪa.
–Maa, «katɔɔn» –mooloo bā –nyĒĒ 'lee nɪ, 'a 'ɔa
'bre 'ii 'Ŋlɔɔ 'doo bā 'ɔɔ 'ü 'daa 'ɔ 'klaa –fɔfɔɔ
–nyĒma kälɪ. 'Nyüglö 'mä 'lɪ 'sɪgɪa blɔ 'ümä 'lɪ
mi.»

'Ünya blɔ nyüü 'ünya mi. 'Ü mia',
'Ŋlɔɔɔ –ma: «'Äa 'lɪbɪa. –Maa –nyrɪma bɔɔ
'doo tɔɔlɪ. Jɔɔ!» –Jää –nyĒma bɔɔlɔ nɪ, –jɔɔ

'ŋlʊʊlɔ ja.

'ɔ ji jiii... 'sɪrɪ nyɔɔ sɔa' –plu ana bätä
(–Tuajü) –be 'ɔ möa' –Miaji, 'ɔnya nyɪberu
'doo nya trarakɪ. 'ɔ –ma: «–Awɛɛ! 'Na 'yio,
–nyɪma bɔʊʊ –klaaa', 'balɪ –a –nyɪ 'mɪ.»

'ɔ –ma: «'Büa! 'Mɔɔ kä 'jʊ –wusu
'blaa' bla, –be 'saarɪ 'ɔ 'daaa' 'ɔmäa' –fɔfɔɔ
–nyɪmɛɛ ji, i kä –gu 'n mia' –nyɛɛ 'ɛa 'klʊɛɛ
nɪ, 'ɛɛ –daaa –a –nyɪ –mɪ nu?»

'Iibä: «'Na 'yio, 'n bibie –mɪ 'pavɪ.»

'Iibä: «–ɔɔ! –nya 'iani –si 'mɪ –gba –a
'jä.»

'ɔ mia' mi, 'ɔ –ma: «'Na 'yio 'n bibie
–mɪ 'pav. 'Nyɪ 'daa –a –nyɪ 'mɪ 'ɛa 'fɪɔ. –Maa
'balɪ 'ɛa dɛjɔ –a 'jämlɪ.»

'ɔ –ma: «–Be 'na 'jʊʊ bää' bätä, –asɪ
–a nu 'ɔɔn le? –Ale 'ü –ma, ama ji a nyü 'sɔɔ
ji 'ɛɛn?»

'ɔ ka 'ɔa wewekua –gu tää. 'ɔ –ma:

«'Na 'yio o, –ama blara o, mi –o.»

'Omä bätä 'jrakalı mi nı, 'ɔa 'jva
–gbagbe 'pi 'jrɔv. «–li! Nyɔɔɔ 'nyaa 'ɔɔɔ
traraa' 'kɫı nı, 'na 'ju bäsaa? Bätäa nyüü 'amı
–o, 'ama –ka kuwäli o, 'mɔɔ –gua' 'na 'ju –o,
'mɔɔ nu 'ɔɔɔ –balu –gba. Ama 'böi –nyrimajɔ,
ama –nyu –plu 'ɔɔɔ, 'na 'ju nyai 'pua. Nyɔɔ
ma –ɛ –mı dɛɛ, ɛma 'nyı 'lı –a bä o, –bakää
–a –nyı 'ɔɔɔ dɛjɔ. –Ama blara 'ɔmı 'ɛɛn 'kɫı,
–nya –balu nu –o.

'IA TAGBÖA 'KPATA –WÄLI PA

'Ana 'brea nyüü 'paa wii. 'Ü nɪnɪa:
«'Ia –tagbö –a 'kpata –wäli pa.» Wii 'plɛɛ kä
–plu 'nyɪ le?

–Plisagba, 'ää 'ü 'dara –Tagbisra, 'ää
–be –Meru sɔ 'yio 'li, 'ü sɔ tu 'li. –Plisagba kä
bätä. 'Ä bä tafunyɔɔ, 'ä bä kaklanyɔɔ. –Sɪ
–gbaakä, 'ää –wɫajɔ mia' –gu nɪ, 'ɔ –gu
nyɪbeju. –Maa 'nanaku 'juɔ 'naa' nɪ, iibä nɪ:
«'Mɔɔ jia' 'bɪɔ, ɔ bää' tafunyɔɔ, ɔ klaa', 'nyɪ
'ju –a –gu. –Maa –Meru 'nyɪa' 'wli kä nɪ, 'au
–guö 'ju! 'Nyaa 'ɔɔn 'bla.»

–Tagbisra 'kueɛa' 'juɔ, 'bla 'ɔ 'bla 'ɔɔn.
–Moloo ma ji: «–Na 'ju 'nyɪ 'ia 'sa –a bä.»

«–Yɛɛ 'na –wɫajɔa 'ju bubɔ. 'Ba bö
–glii –sɪ 'mäa' –pɪ 'kägba –gbru nya 'mlaraa.
'Ba fa –golujüa 'fɔ wii. –Gbru nɛmä 'mlala.»

'Nɪnɪnɪ, –golujüa 'fɔ nya –gblɔɔkä.
–Jää –grubrelekä –suwla. Bätää 'jüa 'fɔ 'mla

–gbru. 'Üa 'fɔ –wɔɔ. «Tu, ana 'fɔ 'a –gbru
'mla!»

–Golujü –ma: «Tagbö, 'be nyüüa 'fɔ 'a
–gbru 'mla, 'iikä 'nyɾɪ, 'kä amä –gbagba.»

«'Na 'jü 'amɪ, 'i 'na. 'Be 'mɔɔ we 'amɪ.
Nyɔɔɔ 'blaa' 'na –wɫajua 'ju nɪ, 'ɔmä 'nyɾɪ
kä. –Be bätää 'fɔ 'a 'mla 'üa –wɔɔ nɪ, –be 'a
'daaa' 'amää' mömö nɪ, 'mɔɔ 'bla 'ɔɔn?» 'A
wiiri bää' –plu –gbru wa wa –gëglänyɔɔa
'nyü. –Be 'ɔɔ 'blɔɔ, –be 'ɔɔ pla –titu.

–Sɾɪ –gbaa' 'kä, –gbru 'mlalaa', –gbru
'a –Tagbisra 'kpla. –Plisagba dɔɔɔa' dii 'wɔ nɪ,
'klɔɛɛ 'ä pa. 'Ä mia', –fli 'ä –go 'ii 'ä ku –be 'ä
–glaaa. Nyüü ma ji nɪ, 'äa plɛɛ –golujü jö, 'kä
'ä 'blöö –fli dɛɾɪ. Ana 'brea nyüü –mëlë 'nyɾɪ'
'iin jre nɪ, 'ü nɪnɪa, –Plisagba 'a 'fli pa, 'ä mi
–gëgläa 'klɔɛɛ. –Mää –gëgläa 'klɔɛɛ 'änyɪ mi.
'Nyüsü 'blaa 'ään.

'Ai bälɪ nɪ, 'ama ku bätä tagbö ma bälɪ
–be ɔma kla –gëglä, üma 'pa –gëgläwii, ima
jrä 'ɔɔn –gälɪ, 'ü –ma 'i 'a 'na. 'Sɾɪ –Plisagba
nua', –be 'ä ɔɔa' bätää 'nyü –gälɪ, –be bätä

-kanyia' tagbö kä nt, nyɔɔɔ -pt 'saa nu. 'Aie
'ü nö 'i 'a 'na. 'Ai bä: -gëgläwii 'ü 'paa', 'ia
tagböa 'kpata -wält pa.

-GÄLE

-Gälele 'klveea dee bäsa. -Maa,
-mää bätää dee -a. 'E bä -srö.

-Jää -Tigbio so 'wv ɔ mi 'klvee
-pikalı. 'ɔ mia' nı, 'ɔmä 'saa nukalı mi nı, dee
'pi -plu tuu -gba. 'ɔ -ma: «-Ii! Deplée 'pi
-nyee le? -A jıjrölı -a 'jä 'mä 'een 'jä.»

'ɔ 'tɔa' 'ea -gba nı, 'iibä: «-Yii!
-Aplée -taa dere so le? -Ale nyɔɔ? 'Maaa 'ju,
-ayoo!» -Mää me 'e 'nı ce. 'ɔnya jıjrö 'ea
-gba.

'iibä: «E kä -gv -nyı cemı le? -A fa
-mı bätä -ale?» 'Nıııa nı, -Gäle nya 'kpla
'ɔɔn. 'ɔ -ma: «-A fa -mı bätää?»

«-Yee, fa 'mı bätä.»

-Tigbio 'kvee -gäle, -be 'ü jö bätä.
Üma pi jıjri nı, -Tigbio 'nyı ji dee -a. -Gäle
-a 'doo jö 'iin. 'Enyı 'prele nyüköli -a, 'kɔtv
mlı 'e 'prere. -Be -Tigbio kv 'een -gba

'plɔɔplɔɔ. Jijrili kä 'fɔ 'ü piea', –Gälea 'doo jö
'iin.

'Iibää' 'bubuseε nɪ: «Nyɔɔɔ 'klaaa'
–plu –mɪ, 'ɔnya –mɪ 'klaakla 'kä –nya jä.
–Maa ɔma tata, ɔma 'mumɔ nɪ, 'pütö 'ɔɔn.»

'Kasa –Gäle 'a tata 'ε 'a dö. 'ε 'prereä'
'kɔtɔ mlɪ 'ε 'a –gata. –Be 'kɪlɪ bää' –Tigbioa
'darv 'lɪ, 'i 'pi 'εɛn kälɪ.

Nyükue jia' –sikalɪ, 'ɔ –ma: «'Na 'jü
'amɪ 'ba ja 'mɪ kapu.» 'Ünya ja 'ɔɔn kapu,
'ɔnya 'pütö –Gäle.

–Ama 'jä nyɔɔ, ɔma 'tara –gälea glisi 'ü
'pütöa' –gba, ɔma mi, ye 'ɔ ye. 'Aie –Gäle ma
ye, –be 'ü 'pütö 'εa –glisi, 'ü 'taa 'εa –gba. 'Aie
'ü 'nyere –gäle –gba.

Communiquez-nous tout problème que vous rencontrez! Vous nous aidez ainsi à améliorer l'orthographe Bakwé. Merci de votre collaboration.

Imprimé par la
Société Internationale de Linguistique
08 B.P 857 Abidjan 08, R.C.I. 22-43-14-98

Bakwé / 1er trimestre 1997 / 50